

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ยังเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะจากจำนวนเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดยังมีจำนวนมาก โดยจะเห็นได้จากสถิติของกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ที่มีหน้าที่ในการดูแลแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พบว่าในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 - 2557 มีจำนวนดังนี้ พ.ศ. 2553 จำนวน 44,057 คน พ.ศ. 2554 จำนวน 35,049 คน พ.ศ. 2555 จำนวน 34,276 คน พ.ศ. 2556 จำนวน 36,763 คน และ พ.ศ. 2557 จำนวน 36,537 คน ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และถูกจับดำเนินคดี ส่วนใหญ่มาจากเด็กและเยาวชนที่ถูกครอบครัวทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลย ไม่ได้ดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ปล่อยให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูจากปู่ย่า ตายาย หรือญาติพี่น้อง เนื่องจากครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่ถูกจับดำเนินคดี ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวหย่าร้างของบิดามารดาหรือบิดามารดาใช้ความรุนแรง การทะเลาะกัน หรือการแต่งงานใหม่ของบิดามารดา ซึ่งสถิติของกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนของผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ตามปรากฏในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สถานภาพการอยู่อาศัยกับครอบครัว

การได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว /ปี พ.ศ.	2553	2554	2555	2556	2557
1. การอยู่กับครอบครัวที่ครอบครัวอยู่ ร่วมกัน	21,404	10,844	14,281	7,643	12,981
2. ครอบครัวแยกกันอยู่ (อาศัยกับญาติ)	22,653	24,205	19,995	29,120	23,556
รวมจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิด	44,057	35,049	34,276	36,763	36,537

จากตารางที่ 1 สถานภาพการอยู่อาศัยกับครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาหย่าร้าง แยกกันอยู่ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ผากเด็กและเยาวชนไว้กับญาติ ๆ ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย พี่ ลุงป้า น้าอา หรือปล่อยให้เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ตามลำพัง ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม หรือเด็กและเยาวชนเป็นช่วงของวัยรุ่นอาจได้รับการเลี้ยงดูแบบไม่ถูกวิธี เช่น ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจเกินไป การให้อิสระ

ในการใช้ชีวิตมากเกินไป การไม่ดำเนินชีวิตเมื่อกระทำผิด หรือไม่อบรมสั่งสอนสม่ำเสมอ รวมไปถึงปฏิสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ที่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งทำงานหาเงิน ไม่มีเวลาพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การให้เด็กหรือเยาวชนเผชิญปัญหาหรือแก้ไขปัญหาลำพัง เมื่อเด็กหรือเยาวชนไม่มีทางออกที่ถูกต้องก็หาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือปรึกษาเพื่อนที่คบหา ถ้าหากเด็กหรือเยาวชนได้รับการชี้แนะแนวทาง หรือวิธีการที่ผิดวิธี หรือการถูกชักชวนไปในทางที่ไม่เหมาะสม ก็อาจส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดได้ จะเห็นได้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแยกกันอยู่ เมื่อครอบครัวแยกกันอยู่ หรือหย่าร้างทำให้ภาระในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนตกอยู่ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ความจำเป็นของครอบครัวที่ต้องแบกรับภาระในการทำงานหาเงินเลี้ยงดู จึงได้ฝากให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความดูแลของปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ญาติ ๆ หรือปล่อยให้เด็กใช้ชีวิตลำพัง เมื่อเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น เด็กและเยาวชนขาดการควบคุม การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และการอบรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ ใช้ชีวิตแบบอิสระ ไม่มีใครคอยตาม สามารถเที่ยวเตร่ใช้ชีวิตด้วยรู้อย่างอิสระ คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนขาดการควบคุมและนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำผิด ถูกจับดำเนินคดี และศาลมีคำพิพากษาสั่งฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอบรมและสิ้นสุดกระบวนการการเข้ารับการฝึกอบรมตามกำหนดแล้ว เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อีกก็กลับมาอาศัยอยู่กับครอบครัวเหมือนเดิม การกลับมาอาศัยอยู่กับครอบครัวเหมือนเดิม แต่ต้องมาเจอสภาพแวดล้อมหรือสภาพสังคม การอบรมเลี้ยงดูหรือรวมไปถึงปฏิสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่แย่ง หรือการไม่ยอมรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ อาจส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจากที่ผ่านมาในรอบ 5 ปี มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ยังมีจำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะเป็นเด็กผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ตามปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ จำแนกตามเพศ

จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ /ปี พ.ศ.	2553	2554	2555	2556	2557
เพศชาย	5,348	3,933	6,615	7,256	6,129
เพศหญิง	211	192	234	234	272
รวมจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิด	5,559	4,125	6,849	7,490	6,401

แหล่งที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม รายงานสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ปี 2558 สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน.

ในยุคปัจจุบันข่าวการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวมักมีให้เห็นได้ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แม้กระทั่งสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ทุกผู้ทุกวัย เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีการใช้ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ดังปรากฏตามสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งในด้านการทารุณกรรมทางกาย จิตใจและทางเพศที่กระทำต่อเด็ก เยาวชนและสตรี ปัญหาครอบครัวแตกร้าง ขาดความสงบสุขหรือการหย่าร้าง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน การกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว การทะเลาะวิวาทกันของบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักจะปรากฏอยู่ในทุกประเทศที่พัฒนาความเจริญไปสู่ภาคอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 9) ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง สถานการณ์การใช้ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 12-24 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร ของศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวนทั้งสิ้น 2,511 คน ในระหว่างวันที่ 10-17 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารเป็นประจำผ่านทางสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวิทยุ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่พบเห็นภาพการใช้อาวุธทำร้ายร่างกายกัน เห็นภาพของสงครามและการฆาตกรรม ภาพการคุกคามทางเพศ เห็นพฤติกรรมการพุดจาหยาบคาย ด่าทอโต้เถียงการทะเลาะวิวาทของคนในครอบครัวบ่อย ๆ ส่วนกิจกรรมในเชิงลบที่เด็กและเยาวชนนิยมทำพบว่า ส่วนใหญ่จะเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์ประเภท เกมต่อสู้ เช่น ยิงปืน ฟัน เตะต่อย ตีหมเหล่า เบียร์ ไวน์ เทียวกลางคืน เช่น ผับ ดิสโก้ คาราโอเกะ หนีเรียน เล่นการพนัน เข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่ยกพวกตีกัน ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นโดยใช้กำลังและใช้สิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ ตามลำดับ นอกจากนี้ผลจากการ ศึกษาวิเคราะห์ค่าสถิติวิจัยด้วยค่า Odds Ratio ชี้ว่าเด็กและเยาวชนที่ใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ ไม่นับรวมเหล้า บุหรี่ เบียร์ ไวน์ มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 19.75 เท่า มากกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช้สารเสพติดเด็กและเยาวชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ ไวน์ มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 9.34 เท่า เด็กที่ติดเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ ประเภทเกมต่อสู้มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 3.43 เท่า เด็กและเยาวชนที่พบเห็นภาพการใช้ อาวุธทำร้ายกันผ่านรายการโทรทัศน์บ่อย ๆ มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรง สูงถึง 2.26 เท่า เด็กและเยาวชนที่พบเห็นการทำผิดกฎหมายของคนในชุมชนที่พักอาศัยมีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรง สูง 1.70 เท่า เด็กและเยาวชนที่พบเห็นภาพการคุกคามทางเพศผ่านรายการโทรทัศน์มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 1.5 เท่า เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาครอบครัวมีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 1.31 เท่ามากกว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาครอบครัว (ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 2552 : 45-48) ซึ่งเด็กที่เติบโตขึ้นมาจากสภาพครอบครัวที่มีความรุนแรงย่อมมีจิตใจหยาบกระด้าง ก้าวร้าว รุนแรง หรือมีอาการไม่มั่นคงในด้านจิตใจ เด็กบางคนต้องหนีออกจากบ้านไปเผชิญกับความรุนแรง ภายนอก ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอดด้วยการเข้าร่วมกลุ่มมิจฉาชีพ เริ่มประพฤติดนในการต่อต้าน

สังคม เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์จนถึงขั้นฆ่าคนตาย โดยขาดความรู้สำนึกรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองบางคนหันเข้าหายาเสพติดเพื่อให้ตนหลีกเลี่ยงจากความโหดร้ายของสังคมที่ต้องเผชิญอยู่ (วิชา มหาคุณ. 2542 : 11) จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนับวันจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้กำลังอยู่ในวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ กล่าวคือ เป็นช่วงที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กเข้าไปสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุระหว่าง 17-25 ปี) ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวนี้ในทางอาชญาวิทยาในกลุ่มของ Life-course theory ถือว่าเป็นช่วงอายุที่มีปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจและช่วงนี้เป็นช่วงวัยที่มีการกระทำผิดมากที่สุดหรือสูงที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ฉะนั้นกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องได้รับความสนใจและให้การดูแลป้องกันแก้ไขเป็นพิเศษมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพื่อมิให้กลุ่มคนเหล่านี้กระทำความผิดขึ้นอีก ซึ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมกระทำความผิดเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องชี้วัดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างหนึ่ง เนื่องจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือฝ่าฝืนระเบียบ (Deviant behavior) เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอและเกี่ยวพันกับการมีพฤติกรรมเกรง สภาพความเป็นอยู่ทางสังคม การพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย ความเชื่อ เหตุจูงใจ และความเจริญเติบโตของร่างกายและจิตใจเป็นเหตุให้เด็กกระทำความผิดกระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสาเหตุการกระทำความผิดของ Enrigo Ferry (Enrigo Ferry. n.d. : unpagged) ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาอาชญาวิทยาสมัยใหม่ ได้กล่าวว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากปัจจัยที่สำคัญสามประการ คือ ปัจจัยกายภาพ ได้แก่ เชื้อชาติ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ อุณหภูมิ และฤดูกาล ปัจจัยมานุษยวิทยา ได้แก่ เพศ สภาวะทางร่างกายและจิตใจ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความหนาแน่นของประชากร วัฒนธรรม ศาสนา ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ระบบอุตสาหกรรม ส่วนโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีความสำคัญและมีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการศึกษาความประพฤติ และการประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดามีการหย่าร้างสูง และไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาอย่างพร้อมหน้ากัน มีรายได้เฉลี่ยต่ำมาก ไม่พอเลี้ยงครอบครัว สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัด และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 7 คน ความสัมพันธ์ของบิดามารดาทะเลาะกันอย่างรุนแรงจนถึงขั้นทุบตีกันมีประสบการณ์ในการถูกทำโทษจากบุคคลในครอบครัวและจากทางโรงเรียนบ่อยครั้ง และเด็กมีความคิดเห็นต่อบิดามารดาในเชิงลบ แรงเสริมในการกระทำความผิดสาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากสภาพครอบครัว และลักษณะเพื่อนที่คบหาจะติดยาเสพติด ติดยาพนัน เป็นต้น และพฤติกรรมที่กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น (ธีรพล ยุกตเสวี. 2540 : 3) การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอุกฉกรรจ์ในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ผลการศึกษา (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. 2544 : บทคัดย่อ) โครงการวิจัยครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดยังพบว่า เด็กที่กระทำผิดกฎหมายจะมีประสบการณ์ถูกทำโทษจากบุคคลในครอบครัว การทะเลาะวิวาทกับเพื่อน อิทธิพลจากสื่อสารมวลชนกับการกระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กัน กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ มีสภาพครอบครัวไม่ดี มีกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ดีและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแบบผสมและแบบปล่อยปละละเลย มากกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ได้กระทำผิด และพบว่า มีจำนวนเด็กและเยาวชนกลุ่มแรกมีแนวโน้มที่กระทำผิดเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี และเมื่อพิจารณาสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุการคบเพื่อน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สภาพเศรษฐกิจและสภาพครอบครัว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้ จะมีระดับในการควบคุมตนเองที่ต่ำ คือ มีลักษณะบุคลิกภาพแบบหุนหันพลันแล่น ชอบเสี่ยง มักจะใช้ภาษากายมากกว่าภาษาพูด มักจะยึดถือตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง และโกรธฉุนเฉียวง่าย ร่องลงมา คือ ปัจจัยทางด้านการมีพันธะต่อสังคม และปัจจัยทางด้านการคบหากับเพื่อนที่กระทำผิด ตามลำดับ หมายความว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำเหล่านี้ จะมีความผูกพันต่อสังคมรอบตนเอง เช่น ความผูกพันต่อครอบครัว เพื่อน ชุมชน หรือความเชื่อทางด้านกฎหมายและศาสนาในระดับต่ำเด็กและเยาวชนฯ ที่มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดเป็นระยะเวลานานมีความถี่ในการคบหา และมีจำนวนของเพื่อนที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้สูง จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดซ้ำ เพิ่มมากขึ้น (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. 2541 : บทคัดย่อ)

เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายและถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนมีความผิดและจำเป็นต้องเข้ารับการฝึกอบรม เด็กและเยาวชนจะถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกและอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ชีวิตของกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนับเป็นชีวิตที่ด้อยโอกาสทางสังคม เพราะเป็นเด็กและเยาวชนที่เคยผ่านการถูกกระทำทั้งจากครอบครัว เพื่อน ชุมชน ระบบการศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม จนทำให้วิถีชีวิตของเด็กต้องเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตที่ควรจะเป็น จากช่วงวัยเด็กอายุระหว่าง 7-18 ปี เด็กควรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ได้เรียนหนังสือ มีโอกาสเดินทางไปท่องเที่ยว มีความใฝ่ฝันตามวัย มีความคาดหวังในชีวิต และมีอิสรภาพ แต่เด็กกลุ่มนี้กลับขาดโอกาสชีวิตในช่วงวัยเด็กเหล่านี้ไป แต่กลับต้องมาอยู่ในสถานที่ที่ไม่ใช่บ้านที่เรียกว่าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไม่มีญาติพี่น้อง มีแต่คนแปลกหน้า ต้องพยายามต่อสู้ทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ในขณะที่เดียวกันก็ถูกกีดกันให้ออกจากสังคม ถูกจำกัดอิสรภาพ ด้อยโอกาสที่จะได้แสดงความสามารถในมิติที่สังคมยอมรับ และอาจสูญเสียโอกาสทั้งชีวิตไปกับการกระทำที่ผิดพลาด

เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์เพียงครั้งเดียว (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. 2549 : 32)

โดยหลักการแล้ว การที่เด็กและเยาวชนก้าวพลาด หลงไปกระทำความผิด ควรจะได้รับโอกาสจากสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษา การฝึกวิชาชีพ ตลอดจนทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลับตนเป็นคนดีในสังคม แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันคนในชุมชนและสังคมกลับไม่ได้ให้โอกาสเด็กและเยาวชนเหล่านี้อย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จาก ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัว จากศูนย์ฝึกและอบรมหรือสถานพินิจไปแล้ว เด็กหลายคนพยายามที่จะแสวงหางานทำหรือประกอบอาชีพในชุมชน แต่บางคนกลับถูกซ้ำเติมความรู้สึก จากคนในชุมชนด้วยการปฏิเสธการรับเข้าทำงาน เพียงเพราะว่าเคยมีประวัติการกระทำความผิดมาก่อน บางคนสมัครเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาเดิมที่เคยเรียนมาก่อนที่จะกระทำความผิดหรือสถานศึกษาแห่งใหม่ แต่เมื่อสถานศึกษาทราบว่าเด็กคนนี้เคยกระทำความผิดกฎหมายมากก็จะปฏิเสธการรับเข้าศึกษาต่อ เด็กเหล่านี้จึงมีความรู้สึกเหมือนมี “บาดแผล” ในความรู้สึก ต้องคอยหลบเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นด้วยเกรงว่าหากคนอื่นรู้ว่าตนเองเคยก้าวพลาดและอาจจะถูกรังเกียจ ซึ่งปฏิภิกิริยาโต้ตอบของคนในสังคมที่มีต่อเด็กหรือเยาวชนที่เคยกระทำความผิดดังกล่าวนี้ได้สร้างสิ่งที่เรียกว่า “การตีตรา” (labeling) ขึ้นในจิตใจของเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้และจะส่งผลต่อพฤติกรรมของพวกเขาด้วย ซึ่ง Frank Tannenbaum (1938) ผู้ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการตีตราได้กล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมไว้ในหนังสือ “Crime and the Community” ว่า “เด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี จะถูกแยกออกจากกลุ่มเพื่อทำการบำบัดแก้ไขเป็นกรณีเฉพาะ เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ก็ไม่ได้มีความผิดมากไปกว่าสมาชิกคนอื่นของกลุ่ม และพวกเขาจะต้องเผชิญกับโลกใหม่ที่พวกเขาารู้จักเพียงเล็กน้อย การถูกจับกุมจะทำให้เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้เกิดความรู้สึกของการถูกกักขัง ทัศนคติ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กหรือเยาวชนคนอื่นจะไม่ได้รับ พวกเขาจะสร้างความรู้สึกล่อลวงตนเองว่าพวกเขาเป็นคนใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากก่อนที่จะถูกจับกุม พวกเขาถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของผู้ที่เป็นขโมย และถูกจัดให้อยู่ในโลกใบใหม่และจะคงอยู่ตลอดไปชั่วชีวิตของพวกเขา โดยไม่สามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้ตามเดิม กระบวนการสำคัญที่ทำให้คนกลายเป็น “อาชญากร” (ผู้กระทำความผิดกฎหมาย) ก็คือกระบวนการของการกล่าวหา การให้คำนิยาม การแบ่งแยก การเน้น และการทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็น “อาชญากร” บุคคลจะกลายเป็นอาชญากรที่พวกเขาถูกจัดให้เป็น การถูกแยกออกจากสังคมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะผลักดันให้พวกเขาไปเข้าร่วมเป็นพรรคพวกกับเด็กและเยาวชนคนอื่นที่ถูกแยกออกจากกลุ่มเช่นเดียวกัน และการรวมตัวกันเป็น “แก๊ง” ก็จะกลายเป็นวิธีการของพวกเขา ชีวิตในแก๊งจะสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับพวกเขา ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นอาชญากรมืออาชีพต่อไป” (ชาญ คณิต, กฤตยา สุริยะมณี และอุนิสา เลิศโตมรสกุล. 2553 : 15)

เมื่อชีวิตของเด็กเหล่านี้ต้องเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงและถูกกดดันทั้งทางตรงและทางอ้อมจากผู้คน ชุมชน และสังคมรอบข้าง ต้องรื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อน ครอบครัว และชุมชนที่เคยอาศัยอยู่ ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับความกดดันทางสังคมรอบด้านเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข จนบางคนไม่สามารถอดทนต่อความกดดันเหล่านี้ได้ ส่วนหนึ่งจึงต้องกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก บางรายต้องเข้าสถานพินิจหลายรอบ หรือบางรายต้องกลายเป็นอาชญากรแบบถาวร เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และบางคนต้องคอยหลบเลี่ยงที่จะเผชิญกับผู้ที่เคยรู้จักโดยการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ เปลี่ยนโรงเรียน ย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำในต่างจังหวัด ต้องพยายามปรับเปลี่ยนตนเองใหม่ เพื่อให้สังคมรอบข้างยอมรับ และสร้างฐานะครอบครัวใหม่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีเด็กหรือเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับ การปล่อยตัวและพ้นจากระบบการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้ว และกลับไปอยู่ในสังคม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เข้ากับครอบครัวและชุมชนได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างคนปกติทั่วไป บางคนประกอบอาชีพสุจริตอยู่ในชุมชน บางคนเรียนต่อในระดับสูงขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่เคยกระทำความผิดกฎหมาย และกลับเข้ามาอยู่ในสังคมและไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก พบว่า มีงานที่ทำการศึกษาวิจัย ในเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ค่อนข้างน้อย และงานส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่กำลังถูก ควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือรับการฝึกอบรมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชน หรือเป็นการติดตามผลภายหลังปล่อยในระยะสั้น ตัวอย่างของการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเด็กกลุ่มนี้ คือ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การติดตามและประเมินผลเด็กและเยาวชนภายหลัง ปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” ที่เก็บ รวบรวมข้อมูลจากเด็กที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2547 ผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เมื่อได้รับการปล่อยตัว จากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วจะกลับไปอยู่กับผู้ปกครอง ในด้านแนวทางการดำเนินชีวิตเด็กส่วนใหญ่มี ความตั้งใจว่าจะเรียนต่อและประกอบอาชีพ และสำหรับผู้ที่กำลังประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะทำงาน มาแล้ว 1-6 เดือน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้วันละประมาณ 150-199 บาทต่อวัน ส่วนปัจจัยที่จะทำให้เด็กกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เกิดจาก ปัจจัยของเด็กและเยาวชน ครอบครัว และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งยั่วยุจากสื่อสารมวลชน เป็นต้น

ส่วนการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กที่เคย เข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคาย และภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น แล้วกลับไปอยู่ในชุมชน แล้วไม่หวนกลับมา กระทำความผิดซ้ำอีก จากการสืบค้นของผู้วิจัยยังไม่ปรากฏว่ามี การ ศึกษาในประเด็นนี้มาก่อนจาก สภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุม

ตนเองของเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดกฎหมายสามารถปรับเปลี่ยนตนเองกลายเป็นคนดีภายหลัง จากได้รับการปล่อยตัวกลับสู่สังคมเหล่านี้ ที่สามารถอดทนและพยายามต่อสู้กับแรงกดดันทางสังคมที่ มีอยู่รอบตัว อดทนต่อการถูกเหยียดหยาม การถูกกีดกันทางสังคม การไม่ได้รับการยอมรับจาก ครอบครัว และสังคม การต้องปรับตัวและต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอดในสภาวะการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ทั้งกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสังคมนอกรอบข้าง ผลจากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้องค์ความรู้ที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ ทางสังคมในแง่มุมของการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำ ความผิดซ้ำ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนและสังคมมีความเข้าใจและมองเห็นความทุกข์ยาก ของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ และให้โอกาสทางสังคมแก่เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ให้พวกเขามีที่ยืนในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในขณะที่เดียวกันก็จะเป็นการช่วยให้เด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่ เผชิญปัญหาสามารถหาแนวทางออกให้กับปัญหาและช่วยให้เด็กหรือเยาวชนผ่านพ้นไปได้ สามารถ กลับตัวเป็นคนดีและมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

1.2 คำถามการวิจัย

1. อะไรคือเหตุผลในการตัดสินใจที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดซ้ำอีก
2. เด็กและเยาวชน มีการควบคุมตนเองไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอย่างไร
3. เด็กและเยาวชน มีกระบวนการการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจไม่กระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาการควบคุมตนเองไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ ในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมจากสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคายและพ้นจากการเข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น มาแล้วเป็นเวลา 1 ปี และผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็กและเยาวชน และบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่เด็กและ เยาวชนให้ความไว้วางใจ ได้แก่ ญาติ ๆ เพื่อน ภรรยา คนรัก ครู

1.5 คำนิยามศัพท์

1. **เด็ก** หมายถึง บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์
2. **เยาวชน** หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์
3. **เด็ก/เยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ** หมายถึง เด็กหรือเยาวชนชายที่เคยกระทำความผิดขณะอายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ และเข้าสู่กระบวนการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคายแล้ว และได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี เป็นบุคคลที่ไม่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก ทั้งในขณะที่ยังไม่พ้นสิบแปดปีและอายุเกินสิบแปดปีแล้ว จำนวน 5 ราย
4. **ผู้ปกครอง** หมายถึง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา หรือผู้ที่เด็ก/เยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือเป็นผู้ที่ดูแลเลี้ยงดู เอาใจใส่ คอยอบรมสั่งสอนเด็ก/เยาวชน ภายหลังจากที่เด็กเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วได้กลับมาอาศัยอยู่ด้วย จำนวน 5 ราย
5. **บุคคลที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนให้ความไว้วางใจ** หมายถึง ญาติ ๆ เพื่อน ภรรยา ครู คนที่เด็กสนิทสนมหรือให้ความไว้วางใจ ในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการช่วยเหลือ สนับสนุน ให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดซ้ำอีก
6. **สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคาย** หมายถึง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทำหน้าที่ควบคุมเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมก่อนมีคำพิพากษาและหลังถูกพิพากษา ทำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อการพิจารณาคดีของศาล ให้คำปรึกษาและประสานการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน
7. **ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 4 จังหวัดขอนแก่น** หมายถึง สถานที่รับเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมตามคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวว่ากระทำความผิดและสมควรถูกควบคุมตัวไว้เพื่อฝึกและอบรม ตามระยะเวลาที่กำหนดของศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 10 จังหวัด รวมถึงจังหวัดหนองคายด้วย
8. **การกระทำความผิดของเด็ก** หมายถึง การกระทำความผิดคดีอาญาของบุคคลที่อายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ (ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) และกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กซึ่งถูกลิตรอนเสรีภาพ

9. เหตุผลในการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการทางความคิดอย่างรอบคอบในการตัดสินใจ ดำเนินการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างมีเหตุผล โดยได้คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบแล้ว

10. การควบคุมตนเอง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม เป้าหมาย โดยใช้วิธีการควบคุมตนเอง การยับยั้งชั่งใจ การหลีกเลี่ยง การกระทำ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข การยุติการกระทำบางอย่าง การอดทนอดกลั้น และการให้รางวัล หรือการลงโทษตนเองต่อการกระทำที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้สำเร็จ

11. การเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองไม่กระทำผิดซ้ำ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งความสามารถในการควบคุม กำกับ การดำรงชีวิตของตนเอง เรียนรู้การใช้ทรัพยากรร่วมกัน เชื่อมโยงทรัพยากรภายในบุคคล ภายนอกบุคคล ที่มีในชุมชน การให้ การรับอำนาจหรือการใช้อำนาจร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกหรือการกระทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดกระบวนการทางสังคมของการแสดงออก การยอมรับ ชื่นชม ส่งเสริม การพัฒนา และการเสริมสร้างความสามารถระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถประสบความสำเร็จ ในการควบคุมสิ่งแวดล้อมหรือกำหนดทิศทางชีวิตของตนเองได้ สามารถทำให้ตนเองมีพลังอำนาจในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ อาจรวมไปถึงการเสริมพลังอำนาจจากตนเอง บุคคลรอบข้างที่ช่วยให้กำลังใจ ชื่นชม ให้รางวัลหรือสนับสนุนให้การช่วยเหลือ ทำให้เกิดพลังอำนาจและส่งผลให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ในทางนโยบาย

1.1 ผลการศึกษาจะได้ข้อเสนอแนะในทางนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐที่ดูแลและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย คือ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ในประเด็นด้านการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและกระบวนการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันภายในก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมไปอยู่ในสังคม

1.2 ผลการศึกษาจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะประเด็นการสร้างการยอมรับของคนในสังคม การให้โอกาสเด็กกลุ่มนี้ได้แสดงศักยภาพของตนเองแก่ชนเด็กกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม ไม่ให้คนในสังคมตกย้ำซ้ำเติมหรือเบียดขับออกจากชุมชนหรือสังคม

2. ประโยชน์ทางแนวคิด

- 2.1 ทราบเหตุผลที่มีผลต่อการไม่กระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
- 2.2 ทราบวิธีการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดซ้ำ
- 2.3 ทราบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเอง ของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ

